

ออมทรัพย์ลดหยอดคุณบัญชีเงินสะพัดได้อย่างไร?

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต VAKORN@DPU.AC.TH

“คุณบัญชีเงินสะพัดในปีนี้คงขาดดุลพอประมาณไม่มากนัก แต่เราไม่อยากจะให้อนาคตในปี 2551 และ 2552 มันขาดดุลมากเกินไป เราควรต้องเริ่มออมซะเดี๋ยวนี้ ทำอะไรก็ได้มันจะได้ทันเวลาพอดี อย่าให้ดุลบัญชีเงินสะพัดมันขาดหนัก ส่วนวิธีการที่เสนอกองมีในหลายลักษณะ อย่างการออกพันธบัตรออมทรัพย์และการใช้มาตรการดอกเบี้ยก็น่าจะมีส่วน”

คำพูดข้างต้นเป็นของ ม.ร.ว.ปรีดิยาธร เทวกุล ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย เมื่อปลายเดือนสิงหาคมที่ผ่านมา ถ้าอ่านดูก็เข้าใจว่าเราต้องลดการขาดดุลบัญชีเงินสะพัด และต้องรีบแก้ไขตั้งแต่เดี๋ยวนี้ แต่ถ้าคิดลึกกลงไปคงจะงงเหมือนกันว่าเหตุใดเราต้องออมเงินกันเพิ่มขึ้นเพื่อจะทำให้ขาดดุลบัญชีเงินสะพัดน้อยลง

การใช้จ่ายเงินน้อยลง(ออมมากขึ้น) เกี่ยวพันกับการขาดดุลบัญชีเงินสะพัดอย่างไร?

ก่อนอื่นต้องย้อนถามว่าดุลบัญชีเงินสะพัด(current account) คืออะไร และทำไมบัญชีมันต้อง “สะพัด หรือ current” ด้วย

“ดุลบัญชีเงินสะพัด”(current account) คือสถานะของการไหลเข้าและไหลออกของเงินตราต่างประเทศสุทธิ อันเนื่องมาจากการส่งออกสินค้าและบริการ(เงินตราต่างประเทศไหลเข้า) และการนำเข้าสินค้าและบริการ(เงินตราต่างประเทศไหลออก) เป็นสำคัญ

ทำไมเรียกว่า “สะพัด”? ก็เพราะทุกรายการที่เกิดขึ้นนี้ล้วนจบสิ้นไม่มีผลต่อเนื่องเกินกว่า 1 ปีทั้งนั้น

ในบัญชีการค้าระหว่างประเทศนั้น เรามียอดบัญชีแรกคือดุลการค้า ซึ่งก็คือมูลค่าสินค้าส่งออก(ให้ค่าเป็นบวกเพราะเงินไหลเข้า)เปรียบเทียบกับมูลค่าสินค้านำเข้า(ให้ค่าลบเพราะเงินไหลออก)

การขาดดุลการค้ามีค่าเป็นลบ หมายถึงสำหรับรายการซื้อขายสินค้าที่จับต้องได้นี้ มีการไหลออกของเงินตราต่างประเทศมากกว่าการไหลเข้า หรือมีการนำเข้ามากกว่าการส่งออกนั่นเอง

ส่วนอีกยอดบัญชีหนึ่งคือดุลบริการ ซึ่งหมายถึงการบันทึกรายการเงินตราต่างประเทศทั้งเข้าและออกที่ไม่เป็นสินค้า เช่น การขนส่ง ประกันภัย เดินทางต่างประเทศ เงินใช้จ่ายรัฐบาลในต่างประเทศ ฯลฯ

อีกบัญชีหนึ่งคือ ดุลรายได้ ซึ่งเป็นการบันทึกรายการเงินตราต่างประเทศเข้าและออก จากการทำงานต่างประเทศ และจากกำไรในการลงทุนต่างประเทศ

นอกจากนั้นยังมีดุลการโอนเงินตราต่างประเทศข้ามประเทศของรัฐและเอกชนทั้งเข้าและออก เช่น ส่งเงินให้ญาติจ่ายค่าสมาชิกองค์กรระหว่างประเทศ เป็นต้น

เมื่อนำดุลการค้า ดุลบริการ ดุลรายได้ และดุลการโอน ซึ่งแต่ละดุลอาจเป็นบวก (เงินตราต่างประเทศไหลเข้ามากกว่าไหลออกอันเกิดจากกิจกรรมประเภทนั้นๆ) หรือเป็นลบ(เงินตราต่างประเทศไหลออกมากกว่าไหลเข้า) มารวมกันแล้วก็จะได้ดุลบัญชีเงินสะพัด

ถ้าคุณบัญชีเงินสะพัดเป็นลบหรือที่เรียกกันว่าขาดดุลบัญชีเงินสะพัดก็หมายถึงว่า ณ สิ้นสุดปีปฏิทินนั้นๆ เงินตราต่างประเทศไหลออกมากกว่าไหลเข้า หรือพูดอีกอย่างหนึ่งว่าเงินตราต่างประเทศสุทธิไหลออกจากธุรกรรมที่จบสิ้นในปีนั้นเลย

ครานั้นกลับมาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการขาดดุลบัญชีเงินสะพัดกับการออม โดยทั่วไปสามัญสำนึกบอกว่าการใช้จ่ายกันสนุกมือ ไม่มีการออมก็จะทำให้ใช้น้ำมันเปลือง ซื้ของหลายอย่างที่ทำให้สูญเสียเงินตราต่างประเทศจนขาดดุลบัญชีการค้าและขาดดุลบัญชีเงินสะพัดในที่สุด อย่างไรก็ตาม ถ้าจะให้ลึกซึ้งกว่านี้ก็ต้องกลับไปพื้นฐานเศรษฐศาสตร์

ในการพิจารณาเรื่องดุลบัญชีเงินสะพัด การไหลเข้าของเงินตราต่างประเทศโดยแท้จริงแล้วก็เปรียบเสมือนกับการที่คนต่างประเทศใช้ทรัพยากรของประเทศไทยไป กล่าวคือ เมื่อมีการส่งออกสินค้าไปต่างประเทศก็เกิดการใช้ทรัพยากรในประเทศไม่ว่าแรงงาน ทุน ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อผลิต สินค้าส่งออกไป การให้บริการขนส่งหรือประกันภัยแก่ต่างประเทศก็คือการใช้ทรัพยากรในประเทศอีกเช่นกัน เช่นเดียวกับการท่องเที่ยวของคนต่างชาติ(ล้วนใช้ทรัพยากรของประเทศเรา)

ในทางตรงกันข้ามการไหลออกของเงินตราต่างประเทศก็เปรียบเสมือนกับการที่คนในประเทศไทยไปใช้ทรัพยากรของต่างประเทศ เช่น สินค้านำเข้า น้ำมัน การใช้บริการขนส่งประกันภัยของต่างประเทศ การไปท่องเที่ยวในต่างประเทศของคนไทย ฯลฯ

ถ้าคุณบัญชีเงินสะพัดสมดุลก็หมายถึงว่าการใช้ทรัพยากรใน

ประเทศของเราโดยคน ต่างประเทศกับการใช้ทรัพยากรของ คนบ้านเราในต่างประเทศในปีนี้มีมูลค่าเท่ากัน แต่ถ้าขาดดุล บัญชีเดินสะพัด(เงินตราต่างประเทศไหลออกมากกว่าเข้า ประเทศ) ก็หมายถึงว่ามีการใช้ทรัพยากรจากต่างประเทศ โดยคนของเรามากกว่าที่ต่างประเทศใช้ทรัพยากรของเรา หรือ พูดอีกอย่างหนึ่งว่า “อยู่เกินตัว” กล่าวคือถ้าอยู่อย่างปกติไม่ เกินตัวก็หมายถึงว่ามีการใช้ทรัพยากรของประเทศเราโดยคน ต่างชาติไปอย่างสมดุลกับที่คนของเราใช้ทรัพยากร

การใช้ทรัพยากรต่างประเทศหมายถึงว่าเราต้องเอาเงินของ เราไปใช้จ่าย ส่วนการใช้ทรัพยากรของเราโดยคนต่างชาติ หมายถึงว่าเราได้เงินมา ดังนั้น การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดจึง เปรียบเสมือนกับการใช้จ่ายเงินเกินกว่าที่เราหาได้จากต่าง ประเทศ

ถ้าเรามองในแง่ของการใช้ทรัพยากร การขาดดุลบัญชีเดิน สะพัดก็หมายความว่าเรามีการใช้ทรัพยากรจากต่างประเทศ มากกว่าที่คนต่างประเทศใช้ทรัพยากรของเรา ซึ่งหมายถึงว่า มันมีความกำกวมกันอยู่และส่วนแตกต่างกันคือทรัพยากรที่ต้อง นำเข้าจากต่างประเทศ

ดังนั้น การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดจึงหมายถึงการเกิดช่องว่างทรัพยากรขึ้น(Resource Gap) กล่าวคือมีการ “ใช้” จริง มากกว่าที่ตนเอง “มี” หรือพูดอีกอย่างหนึ่งว่ายอดขาดดุลบัญชี เดินสะพัดจะเท่ากับ Resource Gap (ช่วงห่างทรัพยากร)

หากมองในด้านของการระดมทรัพยากร เงินออม(S Saving)ซึ่งหมายถึงเงินหรือทรัพยากรที่เหลือจากการบริโภคที่ นำมาใช้ให้เกิดการผลิตมากขึ้นอีกในอนาคต ส่วนเงินลงทุน(I Investment) คือทรัพยากรที่ต้องการใช้เพื่อให้เกิดการผลิตเพิ่ม ขึ้นอีกในอนาคต

หากประเทศใดมีเงินออมเพียงพอต่อการลงทุนที่ปรารถนา ก็แสดงว่าไม่ต้องไปหาทรัพยากรมาเพิ่มเติมจากต่างประเทศอีก ดังนั้น มันจึงสะท้อนในตัวเลขของดุลบัญชีเดินสะพัดที่เกิดขึ้น คือสมดุล หรือพูดอีกอย่างว่าไม่เกิดปัญหา Resource Gap กล่าวคือมีเงินออมเท่ากับเงินลงทุน

แต่ถ้ามีเงินออมไม่เพียงพอต่อการลงทุนที่มุ่งหวังก็สะท้อน ให้เห็นในตัวเลขจริงของ ดุลบัญชีเดินสะพัด คือขาดดุล กล่าว คือเกิดปัญหา Saving-Investment Gap หรือเรียกอีกอย่าง หนึ่งว่าเกิด Resource Gap ขึ้น

ดังนั้นปีใดที่เกิดขาดดุลบัญชีเดินสะพัดขึ้นจึงหมายถึงว่ามี เงินออมของประเทศไม่เพียงพอต่อการลงทุนตามที่ต้องการ

ยอดขาดดุลบัญชีเดินสะพัดที่เกิดขึ้นจริงในแต่ละปีจะเท่ากับ ยอดขาดแคลนเงินทุน ซึ่งหมายถึงความไม่เพียงพอของเงิน

ออมสำหรับการลงทุนเสมอ

บ เงินออม คือทรัพยากรการเงินที่มีเหลือให้ใช้ร่วมกันของภาค ครัวเรือน ภาคธุรกิจ และภาครัฐบาลในแต่ละปี หากมีไม่ เพียงพอต่อการลงทุน(ความต้องการใช้ทรัพยากรเงินของทั้ง สามภาคนี้เพื่อผลิตเพิ่มขึ้น) ในช่วงเวลาเดียวกันก็เกิดความไม่ สมดุลขึ้น กล่าวคือดุลบัญชีเดินสะพัดขาดดุลหรือเกิดปัญหา Saving-investment Gap ขึ้น จำต้องได้รับการแก้ไข

ด้วยเหตุผลนี้แหละผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยจึง อยากให้มีการออมกันมากขึ้น เพื่อจะได้ทำให้ Saving-Investment Gap เล็กลง ซึ่งหมายถึงยอดขาดดุลบัญชีเดิน สะพัดลดลงนั่นเอง

ที่ท่านไม่ได้พูดอีกอย่างหนึ่งก็คือถ้าออมเพิ่มไม่ได้ก็ต้อง ลดการลงทุนลง(ซึ่งจะทำให้ไม่มีรถไฟหลายสายและไม่มี หลายโครงการลงทุนใหญ่) ถ้าหากไม่ต้องการขาดดุลบัญชีเดิน สะพัดสูง หากปล่อยไว้ไม่แก้ไขอาจขึ้นไปถึงร้อยละ 5-6 ของ GDP ซึ่งเป็นระดับอันตรายเหมือนก่อนวิกฤตเศรษฐกิจครั้ง ที่แล้ว

ถ้าหากขาดดุลบัญชีเดินสะพัดสูงก็จะกระทบต่อความเชื่อ มั่นในระบบเศรษฐกิจ เพราะถ้าไม่มีการเกินดุลบัญชีทุนหรือ capital account(เงินทุนไหลเข้ามาเพื่อการลงทุนหรือกู้ยืมมาก กว่าที่ไหลออกในเรื่องเดียวกัน) มากจนสามารถชดเชยยอด ขาดดุลบัญชีเดินสะพัดได้แล้ว ก็จะทำให้ขาดดุลการชำระเงิน (balance of pavement) ในที่สุดซึ่งหมายถึงว่าเงินทุนสำรอง ระหว่างประเทศจะต้องลดลงและหากเป็นเช่นนี้ต่อเนื่องกันแล้ว เงินทุนสำรองระหว่างประเทศก็จะร่อยหรอลงไปเรื่อยๆ จน กระทบความสามารถในการรักษาค่าเงินบาท และบ่อนเซาะ ความเชื่อมั่นในเศรษฐกิจไทย

ถ้าพลเมืองของเรา “อยู่เกินตัว” ใช้เงินกันเปลืองเปลืองจน แทบไม่มีเงินออมแล้วชะตาเศรษฐกิจของเราจะถูกแขวนไว้ อย่างน่าหวาดเสียวกับเงินทุนที่จะไหลเข้ามาจากต่างประเทศ เหมือนตอนก่อนที่จะเกิดวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540

การแก้ไขปัญหาดุลบัญชีเดินสะพัดขาดดุลโดยแท้จริง แล้วจึงไม่ใช่เพียงเรื่องของการเร่งส่งออกให้เพิ่มขึ้นและลด การนำเข้าเพื่อให้อัตราดุลการค้ามีน้อยลง ซึ่งอาจช่วยให้ขาด ดุลบัญชีเดินสะพัดน้อยลง หากหัวใจของการลดขาดดุล บัญชีเดินสะพัดอยู่ที่พฤติกรรมในการออมของภาคครัว เรือน ภาครัฐบาล และภาคเอกชน จนทำให้มีเงินออมอย่าง เพียงพอต่อความปรารถนาที่จะลงทุน